

Η ΤΙΜΗ ΤΗΣ ΕΛΕΝΑΣ ΚΑΙ Η ΤΙΜΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΑΝΔΡΑΣ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΑΚΗ

*Είσαι ο κρυφός εραστής μου
είσαι το ιερό μου πάθος
είσαι νοστιμούλης
είσαι απρόβλεπτος
αν ανακαλύψω ότι δεν με θες θα γίνω επικίνδυνη*

Η πρόσφατη νίκη της Ελλάδας στον διαγωνισμό της Eurovision πυροδότησε ποικιλία σχολίων στα ελληνικά μέσα ενημέρωσης. Τα πάντα στη ζωή της τραγουδίστριας που ερμήνευσε το τραγούδι της Έλενας Παπαρίζου έγιναν αντικείμενο ενδελεχούς έρευνας. Η οικογενειακή της ιστορία και η προσωπική της ζωή βρέθηκαν στο προσκήνιο και αναλύθηκαν με την μεγαλύτερη δυνατή λεπτομέρεια. Στην πραγματικότητα τα μέσα δεν άφησαν καμιά γωνία της προσωπικής ιστορίας της Έλενας ανεξιχνίαστη. Το φόρεμα που φόρεσε στο διαγωνισμό και κυρίως το βρακί που φορούσε όταν τραγουδούσε βρέθηκαν στην κοινή θέα χρησιμοποιούμενα στην ουσία ως πειστήρια της ηθικής κοσμιότητας της τραγουδίστριας απέναντι στους κακεντρεχείς που δήλωναν από τα τηλεοπτικά παράθυρα ότι η Έλενα εκτός από τα σωματικά της κάλλη δεν είχε τίποτα άλλο να επιδείξει ως καλλιτέχνης. Θα μπορούσε κανείς να υπερασπιστεί την Έλενα στο όνομα προστασίας των προσωπικών της δεδομένων. Γιατί άραγε μας ενδιαφέρουν όλες αυτές οι λεπτομέρειες; Στο κάτω-κάτω δεν μας χάρισε την πολυπόθητη νίκη στον διαγωνισμό, κάτι που δεν έχει συμβεί ποτέ στα χρονικά της συμμετοχής μας; Επίσης δεν είναι σημαντικό το γεγονός ότι διακατεχόμαστε από μια αμφιθυμία σχετικά με τον ίδιο τον διαγωνισμό; Δηλαδή από την μια τον βρίζουμε και τον χαρακτηρίζουμε ως εμποροπανήγυρη, από την άλλη επιθυμούμε διακαώς την πρωτιά. Θα πρέπει εδώ να παρατηρήσουμε ότι η νίκη στη Eurovision συνδέθηκε από τα μέσα με την νίκη μας στο Ευρωπαϊκό πρωτάθλημα ποδοσφαίρου και τους Ολυμπιακούς αγώνες. Ήταν δηλαδή μια νίκη με πολλά αθλητικά στοιχεία τα οποία η Έλενα με την εμφάνιση της και το τραγούδι της ανέλαβε να αναδείξει. Οι δε στίχοι του τραγουδιού παρέπεμπαν περισσότερο σε αθλητικές νίκες παρά σε καλλιτεχνικές. Σε αυτό το πλαίσιο η Έλενα τραγούδησε για τον κρυφό εραστή της που είναι συγχρόνως “η ανακούφιση και η σταύρωση της”, που κυρίως όμως είναι ο πρώτος, ο υπ’ αριθ. ένα στον κόσμο εραστής. Όλα λοιπόν τα στοιχεία κολακείας του ανδρικού εγωισμού υπήρχαν στο τραγούδι, γεγονός που συνάδει και με όσα τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης προβάλλουν ως πρότυπα για τις σχέσεις των δύο φύλων. Η γυναίκα ελκυστική και σεξουαλικά αποκαλυπτική εκφράζει δημόσια τον θαυμασμό της για τον άνδρα εραστή που παραμένει αθάνατος, και γι’ αυτό τον λόγο μπορεί να αναζητηθεί στο πρόσωπο του κάθε άντρα θεατή του διαγωνισμού. Ως εδώ λοιπόν όλα τα περίεργα δεν φαίνεται να συμβαίνουν. Εκεί που τα πράγματα περιπλέκονται είναι όταν η σέξι Έλενα καλείται να μετατραπεί σε εθνική καλλιτέχνηδα, εκπρόσωπο της ελληνικής κουλτούρας. Εκεί παραδοσιακές αξίες για την

τιμή των ανδρών και την ντροπή των γυναικών ανασύρονται από το χρονοντούλαπο της ιστορίας και απαιτούν να επιβάλουν στην νεαρή εθνική εκπρόσωπο μοντέλα συμπεριφοράς που θα ήταν αποδεκτά πιο εύκολα από τις σημερινές γιαγιάδες παρά από ένα κορίτσι 23 ετών που όχι μόνο λόγω ηλικίας υιοθετεί ένα άλλο τρόπο συμπεριφοράς, αλλά και λόγω κοινωνικοποίησης – έχει μεγαλώσει στην Σουηδία – έχει μια ριζικά διαφορετική αναπαράσταση του γυναικείου φύλου στο μυαλό της. Εδώ λοιπόν έχουμε πάλι σημάδια σύγκρουσης μιας παραδοσιακής κουλτούρας που επιμένει στη δημόσια επικύρωση της ηθικής κοσμιότητας των γυναικών και σε μια εκσυγχρονιστική κουλτούρα που διαχωρίζει ρητά τον δημόσιο από τον ιδιωτικό χώρο τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες. Δεν είμαι σύμφωνη με μια μεταμοντέρνα ανάλυση και των δύο μορφών κουλτούρας που επιζητά να τις αναλύσει χωρίς να τις κρίνει, και τούτο διότι θεωρώ ότι και οι δύο σε διαφορετικό βαθμό είναι υπεύθυνες για την καταστρατήγηση της αυτονομίας των γυναικών ακόμα και στις πιο προσωπικές πλευρές της ζωής τους. Το παιχνίδι της δημόσιας έκθεσης του γυναικείου σώματος καταλήγει εις βάρος των γυναικών ακριβώς γιατί και στις δύο κουλτούρες, τόσο την παραδοσιακή όσο και την εκσυγχρονιστική, εμπεριέχεται το πρόβλημα της εμφάνισης των γυναικών στον δημόσιο χώρο. Η εμφάνιση αυτή ακόμη και στην εκσυγχρονιστική κουλτούρα δεν είναι πλήρως αποδεκτή παρά μόνο όταν εκφράζεται μέσα από την γυναικεία πολιτική παθητικότητα και σιωπή. Δημιουργεί βέβαια λιγότερα προβλήματα απ’ ότι στην παραδοσιακή κουλτούρα που η γυναίκα κατοικεί πάντα στον ιδιωτικό χώρο, αλλά αυτό γίνεται γιατί οι γυναίκες στους νεώτερους χρόνους διεκδίκησαν δυναμικά την συμμετοχή τους στη δημόσια ζωή. Παρ’ όλα αυτά η δημόσια εμφάνιση των γυναικών εξακολουθεί να γίνεται με όρους ηθικής, και εν τέλει διαπόμπευσης τους, όπως συνέβη και στην ωραία και συμπαθή Έλενα.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΙΔΙΩΤΙΚΟ

Ελληνική

- Αβδελά Έφη (2002) *Δια λόγους τιμής. Βία, συναισθήματα και αξίες στην μετεμφυλιακή Ελλάδα*. Αθήνα: Νεφέλη
- Αβδελά Έφη (1999) ‘Το «δημόσιο» και το «ιδιωτικό» στη νέα πολιτική ιστορία’ στο *Μνήμων*, Τόμος Εικοστός Πρώτος, σελ. 211-220.
- Βαρίκα Ελένη (1987) *Η εξέγερση των κυριών. Η γένεση μίας φεμινιστικής συνείδησης στην Ελλάδα 1833 - 1907*. Αθήνα: Ίδρυμα Έρευνας και Παιδείας της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος
- Βαρίκα Ελένη (2000) *Με διαφορετικό πρόσωπο: Φύλο, διαφορά και οικουμενικότητα*. Αθήνα: Κατάρτι.

Ξενόγλωσση

- Pierre Bourdieu (1996) *Η ανδρική κυριαρχία*. Αθήνα: Δελφίνι
- Sheila Rowbotham (1984) *Στο περιθώριο της ιστορίας. 300 χρόνια γυναικείας καταπίεσης και αγώνων*. Αθήνα: Γνώση.
- Tester Keith (1992) *Civil Society*. London: Routledge

Η Άνδρας Κουμανταράκη είναι κοινωνιολόγος και διδάσκει στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.

